



PLIKTRÅDET Dnr: 2025-FÖRB-0004

Pliktrådet 2025/2026

Författare: Joel Rehn

2025-10-13

Besöksrapport

Marinbasen

2025-10-09

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som vi fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Pliktrådets besökare:

Joel Rehn

Jonathan Gahns



Pliktrådets överblicksbild

Pliktrådets överblicksbild Följande avsnitt ämnar ge en omedelbar överblicksbild över de intryck Pliktrådet fått under förbandsbesöket. Vid behov av djupare inläsning i ett särskilt område hänvisar vi till resterande avsnitt där de hanteras i större detalj. Efter att ha läst denna överblick bör du dock veta kärnan i de observationer som gjorts under besöket.

Information om förbandet

Marinbasen är belägen i Karlskrona och utbildar runt 360 värnpliktiga. Dessa är organiserade i två grundutbildningskompanier som utbildas mot en rad olika enheter och förband - däribland marinbasen, marininstaben, 1. ubåtsflottiljen och 3. sjöstridsflottiljen. I och med den stora spridningen på förband och funktioner som värnpliktiga utbildas mot ser utbildningen väldigt olika ut beroende på funktion. Marinbasen utbildar värnpliktiga mot bland annat bassäkerhet och basskydd, logistik, samband och mekaniker.

Allmänt

Under besöket samverkade Pliktrådet med Försvarshälsa, LMA, förtroendevalda värnpliktiga, soldathemsföreståndare samt förbands- och bataljonsledning. I rapporten beskrivs de delar som sticker ut i positiv eller negativ mening. Det som inte lyfts i rapporten fungerar utan anmärkning eller har inte kommit Pliktrådet till känna. Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket har kommunicerats till Marinbasen vid möte med ledning samt värnpliktsnära befäl.

Sammanfattning

Marinbasen har utvecklats inom många områden Pliktrådet granskar sedan föregående rapport skrevs. Trots detta finns arbete kvar att göra för att värnpliktsutbildningen ska vara rättsligt adekvat.

Förbättringspunkter

- Förbandet bör upphöra med att dela ut otillåtna frihetsinskränkningar, samt kollektiva bestraffningar då dessa riskerar urholka pliktens legitimitet.
- Marinbasen bör dela ut veckoprogram med dagliga sluttider för att de värnpliktiga bättre ska kunna planera sin lediga tid.
- Förbandet bör förbättra sin standard rörande CLP-hantering och uppmanar att utbilda inom detta, då detta är ett hälsovådligt ämne.

Positiva exempel

- Jargongen mellan värnpliktiga och befäl upplevs mycket godare än tidigare år.
- Medinflytandet och utbildandet av förtroendevalda är välfungerande.



Innehåll

Arbetsmiljö och säkerhet	4
Materiel och personlig utrustning	4
Boendemiljö och vistelseutrymmen.....	5
Försvvarshälsan	5
Fysisk belastning	5
Psykisk hälsa	5
Avbruten utbildning.....	6
Attityder och jargong	6
Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter.....	6
Information och mönstring.....	7
Medinflytande.....	7
Fritid	7
Resor	8
Soldathem.....	8
Avslutning	8



Arbetsmiljö och säkerhet

Det råder en okunskap bland de värnpliktiga på MarinB om hur avvikelserapporteringen fungerar. En del vittnar även om att de ej får återkoppling av sina befäl vid felanmälningar, och önskar en bättre dialog om hur problem hanteras. Pliktrådet uppmanar förbandet att utbilda inom avvikelserapportering och ha en konsekvent dialog om det som lyfts rörande avvikelser.

Många värnpliktiga upplever även en brist på skyddshandskar vid vård av vapen, främst i fält. Detta har lett till vapenvård utan handskar eller med sina ordinarie handskar. De värnpliktiga har även vårdat vapen på sina liggunderlag. Då CLP-olja är hälsovådligt uppmanar Pliktrådet starkt till att säkerställa tillgången på handskar och sluta vårda direkt på liggunderlagen.

Vissa värnpliktiga anmärker på dåliga torkrum som endast blåser kalluft och i vissa fall är underdimensionerade. När detta anmärks på tar det lång tid att åtgärda.

De värnpliktiga har tillräckliga sjuklogement med egen toa till dessa.

Materiel och personlig utrustning

De värnpliktiga får ut sju par underkläder, och två par i samband med att man hämtar ut sina träningskläder. Då endast enstaka plutoner har hämtat ut sina träningskläder i nuläget innebär detta att majoriteten av de värnpliktiga har sju par.

De kvinnliga värnpliktiga får ej anpassa antalet av de olika sorters underkläder de får ut, vilket leder till att de i praktiken endast kan använda hälften av de underkläder de får ut. Pliktrådet uppmanar till att göra det möjligt att välja vilken typ av underkläder man får ut.

De värnpliktiga kvinnorna får ej ut underklädesbidrag, utan ska istället få flera tränings-BH som de upplever fungerar. Pliktrådet uppmanar att vara flexibel inom detta, och att vid fortsatt önskemål dela ut underklädesbidrag.

De värnpliktiga har känga 90B som standard, med möjlighet till byte till känga 08 med rekommendation av Försvarshälsan. Attackkänga 5.11 är utfasad sedan förra året, vilket Pliktrådet ser positivt på.

Materielläget i övrigt ser annorlunda ut beroende på befattning. 1: a GU-kompaniet är sjögående majoriteten av sin utbildning medan 2: a GU-kompaniet är på land. 1: a GU kompaniet har därmed den gamla utrustningen inklusive stridssäck-2000, förutom AKM4 som tilldelas alla på förbandet. 2: a GU-kompaniet har däremot det nya stridsbärssystem-25. Kroppsskydd 22 delas ut till män, samt 23D för kvinnor och samtliga kommer tilldelas hjälm-25 när hjälmdoken anlänt i rätt storlekar.

På den frivilliga informationsdagen delas kängor ut till de deltagande, något som Pliktrådet ser positivt på.



Boendemiljö och vistelseutrymmen

De värnpliktiga på 1: a GU-Kompaniet bor i kasern Najaden som är nyrenoverad och fräsch. Najaden är även utrustad med stora vistelseutrymmen med möjligheter till underhållning i form av flera TV-apparater, spel och umgängesytor.

De på 2: a GU-kompaniet håller till på Kungsholmen, en ö 20 minuters båtfärd bort från örlogshamnen. Dessa har ett välutrustat soldathem och träningsmöjligheter på ön. De värnpliktiga upplever att det tar lång tid att åtgärda sina felanmälningar, exempelvis ett duschbås som ej har draperi. Pliktrådet uppmanar förbandet att genomföra lokala lösningar på enkla problem.

De värnpliktiga anser överlag att sin boendemiljö är god.

Försvvarshälsan

Försvvarshälsan består av två psykologer, två sjukgymnaster, fyra läkare samt tio sjuksköterskor. De anser att de i nuläget har de resurser som krävs för att genomföra sitt uppdrag. Försvvarshälsan ser en god dialog med både befälslag och värnpliktskonsulenter. De är öppna mellan måndag-fredag och kan nästintill alltid ge vård samma dag som det uppsöks. De vanligaste anledningarna för behov av vård är skador som tillkommit under övning, infektioner och mental ohälsa. De värnpliktiga ges möjlighet att ta TBE-vaccin samt influensa.

Värnpliktiga upplever överlag att Försvvarshälsan är bra med hög kvalitet. En del upplever det dock problematiskt när befäl upplevs motstridiga mot deras vårdsökande. Pliktrådet vill trycka på vikten av att de värnpliktiga ges möjlighet att sjukmönstra och kommer att följa upp att detta sker i praktiken under nästkommande besök.

Fysisk belastning

Den fysiska belastningstrappan upplevs bland vissa oregelbunden och att den emellertid ej efterföljs, exempelvis får värnpliktiga bära sin skadade kamrats packning under första fältperioden vilket innebär ökad belastning för andra värnpliktiga. Pliktrådet uppmanar starkt till att följa belastningstrappan och ej börja på en för hög nivå.

Psykisk hälsa

Försvvarshälsan har två anställda psykologer som anser de har tillräckliga resurser att lösa sin uppgift. Förbandet har även en värnpliktskonsulent och kommer inom närtid anställa en till. Vid samtal med psykologerna framgår det att majoriteten av deras samtal de första månaderna handlar om hemlängtan och svårigheter att anpassa sig till den militära miljön. Psykologerna märker även av att



den motoriska intelligensen ibland kan leda till stress bland de värnpliktiga, och trycker extra på att kollektiva bestraffningar endast förvärrar denna stress.

Avbruten utbildning

Sedan inrycken i juli och augusti har 12 av 370 värnpliktiga blivit avrustade. Majoriteten av dessa har varit pga. psykiska skäl.

Attityder och jargong

De värnpliktiga upplever att jargongen på förbandet överlag är relativt god och Pliktrådet får uppfattningen att situationen är förbättrad jämfört med tidigare år och att arbete har gjorts inom området. De värnpliktiga god kunskap om Försvarsmaktens värdegrund och anser att den generellt följs på förbandet, med enskilda undantag. När incidenter har uppkommit ska dessa ha hanterats internt.

Flera har dock upplevt företeelser som "skåpet spy" eller "lokal tornado" där skåpets innehåll ryckts ut och madrasser hamnat på golvet på grund av dålig inrättning eller oordning på logementet. Pliktrådet uppmanar till att upphöra med denna bestraffning.

Det upplevs även skillnad i attityd beroende på vilken pluton man tillhör. Befäl på olika plutoner har olika syn på hur man hanterar felsteg och de värnpliktiga önskar därmed mer samsyn mellan plutonerna.

Värnpliktigas rättigheter och skyldigheter

De värnpliktiga på förbandet upplevs ha dålig koll på vad disciplinanmälningar innebär, samt att dessa kan upprättas gentemot befäl. Vid dialog med förbandsledningen framkommer det att utbildning i detta har genomförts i ett tidigt skede på utbildningen. Då de värnpliktiga har bristande kunskap inom området uppmanar Pliktrådet att repetitionsutbilda inom området.

De värnpliktiga har vid upprepade tillfällen blivit utsatta för otillåtna frihetskränkningar i form av "kasernförbud" eller begränsad yta att röra sig på vid lediga kvällar utan samband med särskilt krävande tjänst. Kollektiva bestraffningar i form av träningsmoment då en enskild individ kommit sent till en uppställning har skett vid flera tillfällen. Dessa bestraffningar har benämnts som "kollektiva belöningar". Pliktrådet ser allvarligt på detta och uppmanar starkt att återigen utbilda truppnära befäl inom lagrummet de värnpliktiga omfattas av.



Information och mönstring

Majoriteten av de värnpliktiga förtroendevalda anser ej att deras befattning överensstämmer med det de fått till sig vid mönstringen. Många upplever även en skillnad på hur mycket information som delgivits om sin befattning vid mönstring, jämfört med kamrater på samma eller annan befattning.

Flera sjöövervakare fick reda på sin centrala befattningsutbildning förlagd på annan ort en månad efter inryck efter att ha eftersökt informationen från befäl. Pliktrådet uppmanar till att delge denna information då man har klartecken kring det.

Förbandet kommer genomföra informationsträff för de som rycker in i januari och avser fortsätta med detta till nästa års sommarinryck, något Pliktrådet ser mycket positivt på.

Medinflytande

De värnpliktiga har plutonens timme varje tjänstgöringsperiod, samt kompani och förbandsnämnder med jämna mellanrum. Alla förtroendevalda har fått utbildning som de ansett som givande, förutom NVK på 2: a GU-kompaniet. Pliktrådet uppmanar att göra återtåg i detta fall. Medinflytandet fungerar som det ska på förbandet, även om det emellertid ej anses ge tillräcklig effekt. De värnpliktiga önskar mer uppföljning om arbetsprocessen bland befäl. Pliktrådet uppmanar de värnpliktsnära befälen att ha en kontinuerlig dialog med förbandets värnpliktiga om det som lyfts inom medinflytandespåret.

Fritid

De värnpliktiga upplever stomscheman överlag finns, och vet när man kommer hem på helgerna. En stor del värnpliktiga får dock undermålig information om sina lediga kvällar under tjänstgöringsveckan, vilket leder till att planeringen av fritid blir svår. Pliktrådet uppmanar därtill att ge ut veckoscheman med övergripande information om verksamhet, samt när tjänsten slutar.

De värnpliktiga på Kungsholmen befinner sig i en unik situation då de är förlagda på en ö. Båtresor in till fastlandet är begränsade, speciellt på den tid då värnpliktiga kan förväntas vara lediga. De på gruppbefälsskolan som påbörjade sin tjänstgöring i juli har haft möjlighet att åka in en gång, medan de övriga värnpliktiga på 2: a GU-kompaniet ej haft denna möjlighet ännu. Pliktrådet uppmanar till att boka in fler färjor som möjliggör för värnpliktiga att röra sig i Karlskrona på tjänstgöringsfria kvällar. Vid dialog med bataljonsledning är detta på gång, något som Pliktrådet kommer följa upp framöver.



Resor

De värnpliktiga får chartrade bussar till knypunkter i landet för att därifrån fortsätta sin resa mot hemort. De värnpliktiga kommer i hög grad från södra Sverige och detta förenklar resvägarna ytterligare.

De värnpliktiga på Marinbasen delges ej resekostnadsersättning för resa med eget fordon. Detta är svårt att genomföra med tanke på det begränsade parkeringsplatserna som försvårar även för anställda soldater att nyttja bil. Utöver detta ligger Marinbasen i centrala Karlskrona vilket omöjliggör utökandet av parkeringsplatser. Pliktrådet är förstående till detta.

Soldathem

Soldathem finns beläget endast 100 meter från vakten, samt på Kungsholmen och drivs av en ensam soldathemsföreståndare. Soldathemmet på fastlandet är endast öppet på onsdagar, då personalförsörjningen ej tillåter mer än detta. På Kungsholmen står soldathemmet alltid öppet, och används frekvent av de värnpliktiga.

Soldathemsföreståndaren upplever att samarbetet med förbandet har förbättrats från föregående år, men önskar fortsatt en tätare dialog för att lättare kunna planera sin verksamhet för de värnpliktiga. För att utveckla soldathemsverksamheten krävs det att schemadelgivning fungerar, samt delges soldathemsföreståndaren. En större personalstyrka hade även möjliggjort längre öppettider på fastlandet.

Avslutning

Pliktrådet tackar för en god dialog med förbandets förtroendevalda, Försvårshälsa, LMA, befäl och förbandsledning.